

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XXIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

Si ea quæ dicuntur de Deo, vel de filio Dei, possunt dici de homine illo, vel de filio hominis. D

Solet etiam quæri, si congruenter dici possit filius hominis vel ille homo descēdisse de cœlo, vel ubiq; esse: sicut dicitur filius Dei vel Deus de cœlo venisse, & ubiq; esse? Ad quod dicimus, si ad vnitatem personæ referatur dicti intelligentia, sane dici potest: Si vero ad distinctionem naturarū, nullatenus concedendum est. Vnde Aug. Vna persona est Christus Deus & homo. Ideo dicitur. Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, &c. Si ergo attendas distinctionem substantiarum, filius Dei descendit, & filius hominis crucifixus est. Si vero vnitatē personæ, & filius hominis descendit, & filius Dei est crucifixus. Propter hanc vnitatē personæ non solum filium hominis descendisse de cœlo, sed etiā dixit esse in cœlo, cū loqueretur in terra, propter hanc eandem dicitur Deus gloriæ crucifixus, qui tamē ex forma serui tantū crucifixus est. Non tamen secundum hoc, quod Deus gloriæ est, & secundum quod glorificat suos: & tamen dicitur Deus gloriæ crucifixus. Recte quidem non ex virtute diuinitatis, sed ex infirmitate carnis. Quid ergo propter quid, & quid secundū quid dicatur, prudens & diligēs & pius lector intelligat. Hæc de corrigia calceamenti dominici dicta sufficiant, ne ossa regis Idumæe consumantur vsq; in cinerem.

SI CHRISTVS HABVERIT FIDEM ET SPEM,
vt Charitatem.

DISTINCT. XXIII. A

Cum vero supra perhibitum sit, Christum plenum gratia fuisse, non est superuacuum inquirere, vtrum fidem & spem sicut charitatē habuerit. Si n. his caruit, non videtur plenitudinem gratiarum habuisse. vt autē hæc quæstio valeat aperius expl. cari, de his singulis aliqua in medium proferenda sunt, & primum, de fide: secundum

Qq 5 mensu-

Aug. in fine cap. 20. lib. 3. contra Maximin. To. 6. Ioan. 3. b Aug. lib. 1. de tri. c. 13. non loq; à princ. 1. Cor. 2. b Amos 2. a Ibid. Aug. paulo superius.

Ioan. 1. b

Rom. 11. 4 mensuram cuius præcepit Apostolus unicuique sapere.

Quid sit fides.

In enc. ca. 9. in princ. Fides est virtus, qua creduntur, quæ non videntur. Quod tamen non de omnibus quæ non videntur, accipiendum est: sed de his tantum, quæ credere, ut ait Aug ad religionem pertinet. Multa enim sunt, quæ si Christianus ignoret, nihil metuendum est: quia non ideo à religione deuiat.

Quot modis dicitur fides.

In lib. de trinit. 13. c. 2. ad medium. Accipitur a. fides tribus modis, scil. pro eo quod creditur, & est virtus: & pro eo quod creditur, & non est virtus: & pro eo quod creditur, quod aliud est ab eo, quo creditur. Vnde Aug. inqt, Aliud sunt ea, quæ creduntur, aliud fides qua creditur. Illa n. in rebus sunt, quæ vel esse, vel fuisse, vel futura esse creduntur: hæc a. in animo credentis est, et tantum conspicua cuius est, & tamen nomine fidei censetur vtrumque. & illud, sc. quod creditur, & id quo creditur. Id quod creditur: dicitur fides, sicut ibi. Hæc est fides catholica, quam nisi quisque firmiter fideliterque crediderit, saluus esse non poterit. Fides a. qua creditur, si cum charitate sit, virtus est: quia charitas, ut ait Amb. mater est omnium virtutum, quæ omnes informat, sine qua nulla vera virtus est. Fides ergo operans per dilectionem, virtus est, qua non visa creduntur. Hæc est fundamentum, quod mutari non potest, ut ait Apost. quæ posita in fundamento neminem perire sinit. Vnde Aug. Fundamentum est Christus Iesus, i. Christi fides, sc. quæ per dilectionem operatur: per quam Christus habitat in cordibus, quæ neminem perire sinit. Alia vero non est fundamentum. Fides enim sine dilectione inanis est. Fides cum dilectione, Christiani est: alia, dæmonis est. Nam & dæmones credunt, & contremiscunt. Sed multum interest, vtrum quis credat Christum, vel Christo: vel in Christi

In lib. de trinit. 13. c. 2. ad medium.

In symbolo illo vulgari Athanasii ad Gal. 5. b

1. Cor. 3. c

Galat. 5. b

Ephes. 3. c

Aug. c. 5. ad

princ. in En-

chyrid.

Aug. lib. de

fide & ope-

ribus c. 16.

ad princip.

Tomo 4.

Aug. ser. 181.

de tempore,

qui est pri-

mus in vigi-

lia Penteco-

stes de expo-

sitione sym-

boli ad illud

credo in Deū

patrē, &c. 10.

Christum. Nam ipsum esse Christum dæmones crediderunt, nec tamen in Christum crediderunt.

Quid sit credere in Deum, vel Deo, vel Deum.

Aliud est enim credere in Deum, aliud credere Deo, aliud credere Deum. Credere Deo est credere vera esse quæ loquitur, quod & mali faciunt, & nos credimus homini, sed non in hominem. Credere Deum, est credere quod ipse sit Deus: quod etiam mali faciunt. Credere in Deum, est credendo amare, credendo in eum ire, credendo ei adherere, & eius membris incorporari. Per hanc fidem iustificatur impius, ut deinde ipsa fides incipiat per dilectionem operari. Ea enim sola bona opera dicenda sunt, quæ fiunt per dilectionem Dei. Ipsa enim dilectio, opus fidei dicitur. Fides ergo quam dæmones, & falsi Christiani habent, qualitas mentis est, sed informis, quia sine charitate est. Nam & malos fidem habere, cum tamen charitate careant, Apostolus ostendit dicens. Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habeam, &c. Quæ fides etiam donum Dei dici potest, quia & in malis quædam Dei dona sunt.

An illa informis qualitas mentis, quæ in malo Christiano est, fiat virtus cum fit bonus.

Si vero quæritur, utrum illa informis qualitas, qua malus Christianus vniuersa credit, quæ bonus Christianus, accedente charitate remaneat & fiat virtus, an ipsa eliminetur, & alia qualitas succedat quæ virtus sit? Vtrumlibet sine periculo dici potest. Mihi tamen videtur, quod illa qualitas, quæ prius erat, remaneat, & accessu charitatis virtus fiat.

Ex quo sensu dicatur vna fides.

Cumq; diuersis modis dicatur fides, fatendum est tamen vnâ esse fidem, ut ait Apostolus. Vnus Dominus, vna fides. Siue n. fides accipitur pro eo quod creditur, siue pro eo quo creditur, recte dicitur fides vna. Si n. pro eo quod creditur, accipitur, ex hac

Iacob. 2. &

Ipsæ arguunt mundum.

Ioan. 16.

Aug. ser. 181.

de tempore

ad princip.

et c. 37. lib.

de cognitione

vera vite et

tract. 39 ad

illud. Si quis

voluerit.

I. an 7.

Et ad ver-

sum 11.

Psal. 77.

Hunc genus

ratio quæ

non, tom. 8.

I. Cor. 1. &

Cap. 2. in
princ.

Ibid. paulo
inferius.

Ibid paulo
superius.

In hom. su-
per euang.
26. circa me-
dium, & lib.
4. d. al. cap 5.
Ioan. 20. 8
In lib. 13 de
Trin. cap. 1.

ex hac intelligentia dicitur vna fides, quia idē iubemur credere. & vnum idemq; est, quod creditur à cunctis fidelibus. Vnde fides catholica dicitur, i. vniuersalis. Si vero accipiatur fides pro eo quo creditur, ea ratione vna dicitur esse fides, non quia sit vna numero in omnibus, sed genere, i. similitudine. Vnde Aug. in li. 13. de Trin. fides, quae qui habent, fideles vocatur, & qui non habent, infideles, communis est omnibus fidelibus: sicut pluribus hominibus facies communis esse dicitur, cum tamen singuli suas habeant. Non enim fides numero est vna, sed genere: quae cum sit in vno, est & alijs, non ipsa, sed similis, & propter similitudinem magis vnam dicimus esse, quam multas. Sicut idem volentium dicitur vna voluntas, cum tamen cuique sit sua voluntas: & duorum similium dicitur facies vna. *Quod fides est de his, quae non videntur proprie, quae tamen videntur ab eo in quo est.* G

Notandum quoque est, quod fides proprie de non apparentibus tantum est. Vnde Greg. Apparentia non habent fidem, sed agnitionem. Idem, Cum Paulus dicat. Fides est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium: hoc veraciter dicitur credi, quod non valet videri. Nam credi iam non potest, quod videri potest. Thomas aliud vidit, & aliud credidit: hominem vidit, & Deum confessus est dicens, Dominus meus, & Deus meus. De hoc etiam Aug. ait. Fidem ipsam videt quisque in corde suo esse, si credit: vel non esse, si non credit. Non sicut corpora quae videmus oculis corporeis, & per ipsorum imagines, quas memoria tenemus, etiam absentia cogitamus: nec sicut ea, quae non videmus, & ex his quae videmus, cogitationem utcumque formamus, & memoriae commendamus. Nec sicut hominem, cuius animam etsi non videmus, ex nostra conijcimus, & ex moribus corporis hominem, sicut videndo didicimus, intuemur etiam cogitando. Non sic videtur fides

des in corde in quo est, ab eo cuius est, sed eā tenet certissima scientia. Cum ergo ideo credere iubeamur, quia id, quod credere iubemur videre non possumus: ipsam tamen fidē quādo est in nobis, videmus in nobis, quia & rerū absentium præsens est fides, & rerū, quæ foris sunt, intus est fides, & rerum quæ nō videntur, videtur fides: & ipsa tēporaliter fit in cordibus hominum, & si ex fidelibus infideles fiant, perit ab eis. His verbis euidenter traditur, fidē ipsam in corde hominis ab ipso homine videri nō corporaliter, nō imaginarie, sed intellectualiter: & ipsam tamē absentium & eorum, quæ non vidētur esse. Vt n. Aug. alibi ait. Credimus vt cognoscimus, nō cognoscimus vt credamus. Quid enim est fides, nisi credere, quod non vides? Fides ergo est, quod non vides credere, veritas quod credidisti videre. Vnde recte fides dicitur argumentum vel conuictio rerū non apparentium: quia si fides est, ex eo conuincitur & probatur aliqua esse non apparentia, cū fides nō sit nisi de non apparentibus.

Descriptio fidei.

H

Ait n. Apost. Fides est substantia rerum sperandarū, argumentū vel conuictio nō apparentium; quia per fidem subsistunt in nobis etiā modo speranda, & subsistunt in futuro per experiētiam. Et ipsa est probatio & conuictio non apparentium, quia si quis de his dubitet, per fidem probatur: vt adhuc probatur futura resurrectio, quia ita crediderunt Patriarchæ & alij Sancti. Vel probatio est & certitudo, quod sint aliqua nō apparentia, vt supra dictū est. Proprie tamē fides dicitur substantia rerum sperandarū, quia sperādi substāt: & quia fundamentum est bonorū, quod nemo mutare pōt.

Si illa descriptio spei conueniat.

I

Si vero quæritur, an hæc descriptio spei conueniat: sane concedi potest vtrumlibet. Si autē dicatur conuenire, sunt & alia plura quibus differunt fides

*Ibid. paulo
inferius.*

*Super Ioann.
40. Tract.
27. 10. 9. cir-
ca illud, c. 6.
& nos credi-
mus & co-
gno.
Heb. II. 6*

*In Enc. ca. 8.
in fine.
1. Cor. 13. a*

*Tract. de
Lau. Cha.
in princip.
tom. 9.*

*Aug. ibidem
immediate
supra praal-
legata, to. 9.
Gregor. ho-
mil. 16.*

fides & spes: sed non improbe dici potest soli fidei conuenire, non spei, quia fides sola fundamentum dicitur, non quia fides virtus possit esse sine spe & charitate. Vnde Aug. Fides operans per dilectionem utique sine spe esse non potest: nec amor sine spe: nec sine amore spes, nec utrumque sine fide, & fides sine amore nihil prodest, potest tamen credi aliquid, quod non speratur, nihil a. potest sperari, quod non creditur. Ideoque credere, quod est actus fidei, naturaliter praecedit sperare, quod est actus spei, quia nisi aliquid credatur, non potest sperari. Creditur enim aliquid, quod non speratur. Inde est, quod in scriptura plerumque reperitur, quod fides praecedit spem, & spes sequitur fidem: non quod virtus fidei praecedat virtutem spei tempore vel causa, sed quia actus fidei naturaliter praecedit actum spei: quod etiam quidam concedunt de ipsa virtute fidei, ut naturaliter praecedat spem, non tempore. Vnde & recte ea sola dicitur fundamentum omnium virtutum & bonorum operum, non a fundamentum est charitatis, quia non ipsa charitatis, sed charitas ipsius virtutis fidei causa est. Charitas enim causa est & mater omnium virtutum: quae si desit, frustra habentur caetera, si autem adsit, habentur omnia. Charitas enim Spiritus Sanctus est, ut in superioribus praetaxatum est. Ipsa est ergo causa omnium virtutum, non ipsius a qua virtutum causa est, quia omnia munera excellit. Vnde Aug. Respicite ad munera Ecclesiae, & vniuersis excellentius charitatis munus cognoscetes: quae ut oleum, non potest premi in imo, sed superebullit. Non ergo eius causa vel fundamentum fides est. Greg. tamen super Ezechiel. dicit quia nisi prius fides teneatur, nullatenus ad spiritualem amorem attingitur. Non enim charitas fidem, sed fides charitatem praecedit: quia nemo potest amare quod non crediderit, sicut nec sperare. Sed hoc accipi potest esse dictum de fide, quae virtus non est. Ipsa enim spem & charitatem frequen-

frequentè præcedit: vel de actu fidei, qui forte naturaliter actum charitatis præcedit, sicut actum spei, quod verba præmissa diligenter notata inveniunt, & ea etiam quæ addit dicens, Nisi ea, inquit, quæ audis credideris, ad amandum ea, quæ audis non inflammaberis: quæ tantum de non visis est, ut ante diximus. Vnde Chrysostr. Fides in anima nostra facit subsistere ea, quæ non videntur: de quibus proprie fides est, de visis enim non est fides, sed agnitio.

Chryf. super epist. ad Hebr. hom. 21. in fine circa illud cap. 11. Fides est sperand.

QUOMODO INTELLIGITUR QUOD SCRIPTUM EST, UT CUM FACTUM FUERIT CREDATIS.

DISTINCT. XXIV. A

Hic quæritur, si fides tantum de non visis est, quomodo veritas Apostolis ait, Nunc dico vobis priusquam fiat, ut cum factum fuerit credatis: ubi innuit videri, quod fides illis fuerit de factis & visis. Super quo Aug. movet quæstionem & absolvit, ita inquit. Quid sibi vult. Ut cum factum fuerit credatis. Hæc est laus fidei, si quod creditur non videtur. Nam & Thomas, cui dictum est. Quia vidisti me, credidisti: non hoc credidit, quod vidit. Cernebat enim & tangebatur carnem viventem, quam viderat morientem, & credebat Deum in carne ipsa latentem. Credebat ergo mente, quod non videbat, per hoc quod sensibus corporis apparebat. Si vero dicuntur credi quæ videntur, sicut dixit unusquisque oculis suis credidisse: non ipsa est, quæ in nobis ædificatur fides, sed ex rebus quæ videntur, agitur in nobis ut ea credantur, quæ non videntur. Ex his aperte intelligitur, quod proprie fides non apparentium est. Nec illa est fides qua in Christo ædificamur, quæ dicimus visitata locutione, nos ea credere quæ videmus. Alibi tamen dicit Aug. fidem esse de rebus presentibus: quæ erit in futuro, cum per speciem Deum presentem contem-
plabimur: quæ tamē non proprie dicitur fides, sed veri-

Ioan. 14. Aug. super Ioan. in tractat. 79. in initio. Tom. 6. Ioan. 20. 8. Aug. lib. 1. Quæst. Evangel. ca. 39. Tomo 4.

veri-